

In Memoriam: Prof. dr. P.J.A. ter Hoeven

'Guus ter Hoeven was een imponerend man. Dit geldt zowel voor zijn uiterlijk optreden, dat iets gedistingeerd had, als voor zijn hele habitus, die gekenmerkt werd door een onnavolgbare menging van zelfvertrouwen, eruditie en hoffelijkheid. Maar het meest imponerende was, voor mij althans, zijn intellectueel nonconformisme', zegt zijn Groningse en Brusselse collega J.E. Ellemers, een van zijn oudste vrienden, ter gelegenheid van de crematie van Prof. Dr. P.J.A. ter Hoeven die op 30 december 1987 overleed. Iedereen die Guus ter Hoeven zelfs maar oppervlakkig of kortstondig gekend heeft zal kunnen instemmen met deze karakterschets, behalve natuurlijk dat ze door zijn vele vrienden en kennissen op een persoonlijke manier aangevuld zal worden. Zo was hij ook en vooral integer. Zijn optreden was nooit berekend: integendeel straalde hij een ontwapenende belangenloosheid uit die altijd charmeerde en niet zelden zijn wetenschappelijke omgeving uit evenwicht, zo niet in verlegenheid bracht.

Het is onmogelijk om hier de vele verdiensten van ter Hoeven recht te doen. Het is al moeilijk hem als wetenschapper in een vakje te plaatsen. Was hij in de eerste plaats arbeidssocioloog of analyst van sociale bewegingen? Waarschijnlijk het laatste, getuige de manier waarop hij de sociologische theorievorming wist te betrekken op eigen onderzoek en secundair empirisch materiaal dat op zo'n uiteenlopende thema's betrekking had als de studentenbeweging, het rechtssysteem, de dynamiek van ons democratisch bestel tot en met het vlaams nationalisme, om er maar enkele te noemen.

Men moet nog eens het voorwoord van *Breukvlakken in het arbeidsbestel* herlezen om te beseffen in welke mate Guus ter Hoeven een ongebonden betrokkenheid ten opzichte van de arbeidersbeweging bezat. Daarom kon hij, vanuit het emancipatorisch analysekader dat hij ontwikkeld had,

volstrekt adequaat de essentiële kenmerken definiëren die later, in de loop van de jaren zeventig, de maatschappelijke omgeving zouden beïnvloeden waarin de werknemersbeweging zou gaan functioneren. Zijn invulling van begrippen als decentralisatie, 'worker control' en 'job control', vakeconomie vs. volkseconomie, klasse- en standshandelen enz. verschaften (en verschaften nog steeds) de instrumenten om tot fundamentele probleemformuleringen te komen.

Op een gebied dat de redactie van het *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken* nauw aan het hart ligt, heeft Guus ter Hoeven al vroeg een grote gevoeligheid aan de dag gelegd, nl. voor wat de interactie tussen de nederlandse en vlaamse sociologiebeoefening betreft. Indien de wederzijdse kennis en uitwisseling moeizaam maar zeker op gang komt, is dat voor een belangrijk gedeelte onder andere dank zij de concrete inzet van Prof. ter Hoeven. Ook op dit terrein was hij inspirerend, ook hier is zijn bijdrage blijven.

J. Vilrocx.